

HELIX LUCORUM LINNAEUS, 1758 NU OOK IN NEDERLAND**K. Reinink****Helix lucorum Linnaeus, 1758 now also in the Netherlands**

Helix lucorum Linnaeus, 1758 is reported from the Netherlands for the first time. A population of this species was found on a industrial area of the city Zutphen. More than 40 living individuals were present on a raining day. The population of *H. lucorum* survives at least for more than 7 years.

Februari 2004 kreeg ik in verband met mijn inventarisatiewerkzaamheden een aantal kaarten van de gemeente Zutphen in handen met daarop aangegeven de voor wilde planten en dieren meest waardevolle terreinen. Bij een terreintje op het industriegebied stond aangegeven, dat daar de wijngaardslak was aangetroffen. Op 16 februari j.l. besloot ik het aangegeven terreintje te gaan bekijken. Na enig zoeken vond ik inderdaad een paar lege huisjes, maar tot mijn verbazing zag ik dat deze getekend waren met mooie donkerbruine banden, iets wat ik nog nooit bij huisjes van *H. pomatia* had gezien (zie ook pag. 23).

Vergelijking met afbeeldingen uit het boekje "Weichtiere" uit de serie Steinbachs Naturführer, deden mij tot de conclusie komen dat dit huisjes van *H. lucorum* moesten zijn. Om erachter te komen of het hier niet ging om een paar toevallig weggeworpen huisjes van voor consumptie gebruikte wijngaardslakken, besloot ik om op een regenachtige dag terug te komen, om te zien of er ook nog levende dieren voorkomen. Dit idee werd versterkt doordat een voorbijganger, die in de directe nabijheid woonde, mij vertelde dat met regenachtig weer op het terreintje vele grote, mooi gekleurde slakken rondkruipen. In de morgen van 20 maart 2004 was het zover. Het regende flink. Aangekomen op de plek zag ik diverse dieren op een spaarzaam begroeid, kleiachtig pad en in de direct aangrenzende ruigtebegroeiing rondkruipen. Na rustig rondkijken had ik na enige tijd 42 levende dieren geteld in het besef dat tussen de vegetatie er nog wel meer zouden zitten. Op 22 maart kon een kennis met behulp van een digitale

camera een aantal foto's van levende dieren maken. Ook werd toen een korte beschrijving gemaakt van de vegetatie waarin de dieren leven. Een paar lege huisjes werden verzameld en voor controle naar R.H. de Bruyne opgestuurd. Deze verklaarde er samen met R.G. Moolenbeek naar gekeken te hebben en materiaal uit de collectie van het Zoologisch Museum vergeleken te hebben van *H. lucorum* elders uit Europa, dat er 'sprekend' op leek.

Volgens de literatuur is *H. lucorum* een pontisch-mediterrane soort. de verspreiding loopt van het Oostelijk deel van het Zwarte zeegebied door Klein Azië en het middendeel van het Balkenschiereiland tot Italia ten W van de Apennijnen. De dieren komen zowel op diverse droge als vochtig locaties voor, zoals met vegetatie bedekte hellingen, struikgewas, open bos, cultuurland, parken, tuinen en ruigtes. In het gebergte komen ze tot 1200 m hoogte voor. De dieren zijn vooral 's nachts en na flinke regenval actief, bij droogte zijn ze veelal ingegraven. De huisjes zijn nogal variabel getekend en voor de maten wordt een breedte van 33-55 mm en een hoogte van 20-50 mm opgegeven. Van 9 lege huisjes die ik zelf vond varieerde de breedte van 34-41 mm en de hoogte van 28-36 mm. *H. lucorum* wordt vooral vanuit Turkije in grote hoeveelheden voor de consumptie verhandeld.

Het terrein in Zutphen waarop *H. lucorum* voorkomt bestaat uit een ruigtestrook van ca 60 meter lengte en 15-25 meter breedte met daarlangs een spaarzaam begroeid kleiachtig pad dat ontsloten wordt door een lage haag. In de ruigte zelf komen enkele hoge struiken van schietwilg, grauwe wilg, liguster en appel voor.

De kruidenlaag bestaat voornamelijk uit dauwbraam, duinriet, witbol en witte doventel en in mindere mate kraailook, St. Janskruid, smalle weegbree en rood zwenkgras. De moslaag bestaat vnl uit groot-Ladder-mos, gewoon puntmos, gewoon dikkopmos en gewoon haakmos. Op het spaarzaam begroeide pad komen wat kruiden voor als vroegeling, veld-ereprijs, kluwenhoornbloem en straatgras en als meest voorkomende mossoorten: vergeten smaragdsteeltje, bleek dikkopmos en purpersteeltje. Op 20 maart kropen vrij veel dieren juist op en nabij dit pad, waarschijnlijk om daar te grazen.

Bij navraag aan de heer P. Schipper van een plantengroep in Zutphen, bleek dat in 1997 op dit terreintje al wijngaardslakken werden aangetroffen. Dit betekent dat de populatie zich al minstens 7 jaar lang hier heeft gehandhaafd en de huidige Hollandse winters goed kan doorstaan. Tera van Benthem Jutting geeft in

het deeltje Gastropoda van de Fauna van Nederland voor *H. pomatia* een leeftijd van 4-5 jaar op. *Helix lucorum* lijkt zich dus op dit terreintje goed te kunnen handhaven, zolang het maar met rust gelaten wordt.

Hoe de dieren hier zijn gekomen zal wel altijd een vraag blijven. Zijn ze in het verleden door iemand uitgezet of zijn eitjes met iets meegekomen? Het terreintje ligt in de directe nabijheid van een in het verleden gedempte haven, zodat ook transport via scheepvaart zou hebben kunnen plaatsvinden. Het zal dus voorlopig wel de vraag blijven of hier al dan niet bewust faunavervalsing heeft plaatsgevonden. In ieder geval was het voor mij een lust voor het oog de mooi getekende dieren op een regenachtige morgen te zien rondkruipen.

Dankwoord

De heer L.J. v.d. berg wil ik bedanken voor het maken van de foto's, de heer E.H. Marsman voor het ter beschikking stellen van de kaarten van de omgeving van Zutphen en de her P.C. Schipper voor de informatie van de eerste waarnemingen van de wijngaardslakken.

Literatuur

- BENTHEM JUTTING, T VAN, 1933. Mollusca I. A Gastropoda Prosobranchia et Pulmonata. Fauna van Nederland VII. Sijthof, Leiden.
- FECHTER, R. & G. FALKNER, 1989. Weichtiere. Mosaik Verlag GmbH, München.
- PFLieger, V. & CHATFIELD, J. (1983) A guide to snails Britain and Europe. The Hamlyn Publishing Group Ltd., London

Adres van de auteur:
Rietbergstraat 66
7201 GK Zutphen